

NOČ NA POSTAJI

RUDOLF KRESAL

I.

Dolgo je že, kar je vso postajo zajel mir. Tiha noč pokriva njo in svet krog nje, ki je potopljen v rahlo meglo. Tu pa tam se blešče tiri ob slabi luči postajnih svetiljk, ki jih obletavajo roji komarjev. Nad tiri se premika majhna, medlorumena luč. Od časa do časa se splazi mimo kake svetiljke lena senca. Progovni čuvaj hodi med tiri. Kdaj pa kdaj se ustavi. Pogleda krog sebe, pogleda tir pred seboj, prevrže kretnico in jo spet naravna v prejšnji položaj. Da bo vse prav. Da se kaj ne pripeti. Potem gre počasi, previdno dalje. Tako pride do konca postaje. Pogled mu obvisi na visokih signalnih stebrih. Trenutek gleda v zelene in rdeče luči. Potem pa gre spet dalje. Ven, na odprto progo, če je vse prav, da se kaj ne pripeti.

*

Ure teko počasi. V mračno razsvetljeno prometno pisarno gleda skozi visoka okna tema. Kdaj zasine jutro? Kazalci na uri se ne premaknejo. Tako počasi in turobno tiktaka, kakor da bi v sosednji sobi kdo umiral. Prometnik, ki opravlja nočno službo, časih prisluhne. Misel, da bi v čakalnici mogel kdo umirati, mu je nocoj tako čudno tuja. En sam potnik čaka. In ta edini potnik naj bi umiral? Spal bi rad. Najbrže leži na klopi in se težko obrača. Od časa do časa je čuti težek, dolg vzdih. Klop škriplje. Potnik se obrača zdaj na to, zdaj na ono stran. Ne more zaspati. Morda pride njegov vlak šele zjutraj. Morda šele popoldne. Bog ve, kam je namenjen? In v čakalnici je poleg vsega še tako temno. Skoro popolnoma tema je. Prometni uradnik bi časih rad stopil tja, k potniku in ga kaj vprašal. Čas bi hitreje tekkel. Pa ne sme. In potnik je tako spoštljiv. Človek bi mislil, da ga je strah tiste uradne rdeče čepice. Le ko bi se čas hotel premakniti. Povsod je dolga jesenska noč. Semintja zažvižga veter.

*

Ura je odbila šele eno po polnoči. Brzovavnik in prometnik sta kakor zdramljena, z zaspanimi očmi pogledala kvišku. Pogled je obema ušel na veliko stensko uro. Nepremično sta zrla v belo ploščo ure, izza katere je še prihajalo umirajoče brnenje zvenečega peresa.

Šele ena je ura.

Kaj ne verjameta, da je šele ena? ...

Trudno sta spet pobesila glavi vsak nad svoje delo.

Brzovavnik se je zastrmel v bežeči brzovavni trak in pričel prepisovati brzovavne znake.

Prometnik se je za trenutek zamislil in potem pričel listati po velikem dnevnem zapisniku. — Njegove oči so mrzle, svetu tuje. Ničesar ne povedo. V njih je nekaj kakor strah. Morda pričakovanje. Le kako, da se še ni privadil pričakovati? Njegovi lasje so na sencih že sivi. Obraz je ostarel in trd, strog. V njem je nekaj neizprosnega, ukazujočega.

*

Tiho je. Skoro vse tiho je. Tako tiho, kakor more biti tiho le na postaji po polnoči. Od zunaj prihaja nekam piskavo sopenje, lokomotive, ki vse bolj pojema. Ogenj v njej ugaša! V pisarni pa ropočejo čudno trepetajoče brzovavni stroji. In na steni glasno tiktaka ura. Pa ljudem se zdi, da je vse tiho, vse izumirajoče.

*

O, saj ni tako hudo tiho. Za enega ni nikoli tiho. Kakor turbona, neskončno dolga, večno enaka pesem pojo brzovavniku brzovavni stroji. Zanj ni nikoli miru, on se ne sme nikoli zamisliti. In časih, kadar se mu oči utrudijo, ko mu težke veke padajo same od sebe vkup in mu od napora nabreknejo žile na čelu in vratu, tedaj samo posluša, lovi pretrgane, neenake udarce kladevc in piše. Trak pa beži iz stroja in se zvija na mizi kakor tenka, ozka, bela kača. O, kaj, če presliši točko, črto, če presliši tri točke, dve črti, če napačno dojame to čudno pesem? Ako zaspi, zadremlje samo za trenutek? Pa majhni, svetli stroji ropočejo tako mirno in rahločutno, le časih prehitevajoče in rezko, kakor bi hoteli od časa do časa koga dramiti. Beli trakovi pa beže iz njih kakor lahke nočne sanje. In brzovavnik hodi od stroja do stroja. Bere in piše zdaj pri tem zdaj pri onem. Vsak mu ima kaj povedati. Časih pa prime sam za ročaj oddajne tipke. Tedaj je v pisarni vse glasno, polno majhnega, sekljajočega trušča, kakor da bi v zraku vršelo kaj rezkega. Brzovav hiti bogve kam.

Tako dolga noč.

II.

«Čez pol ure pride brzovlak», je prometnik izpregovoril kakor iz sna. «Pri nas se ne ustavi. Škoda. Pismo bi rad oddal.»

Brzovajnik ni ničesar odgovoril. Le oči so se mu nad belim trakom še bolj izbuljile in roka mu je hitreje brzela preko papirja. Trak iz stroja neprenehoma beži.

Prometnik hodi nestrpen po pisarni gor in dol. Njegov obraz je poln nemira. Ves čas pogleduje na uro. Do vlaka manjka še deset minut.

Čez nekaj časa se brzovajnik zgane.

«Vlak s predzadnje postaje odhaja», je dejal.

Ta trenutek se je oglasil signalni zvonec.

Šest težkih, kovinskih udarcev je odzvenelo v noč.

«Ali je vse v redu?» je prometnik vprašal brzovajnika.

«Vse!»

Prometnik je snel s kljuke svojo rdečo čepico, z mize belo razsvetljeno svetiljko in se napotil k vratom.

«Ko pride vlak, dajte prihodnji postaji signal», je dejal še in odšel na tire, da pospremi vlak. — Proga je prosta.

*

Prometnik stoji pred tirom, po katerem mora priti brzovlak. Noč je tiha. Vse je mirno. Nebo je polno zvezd. V daljavi se v luninem svitu leskeče gladina reke. A prometnik za vse to nima oči. Njegove oči begajo od svetiljke do svetiljke, ki so nizke in široke, ki s svojimi motno belimi, zelenimi in rdečimi trakovi govore vsaka svoj jezik, svoj ukaz. In prometnik pogleda še na visoke signalne stebre pri vhodu postaje, na bele, zelene in rdeče semaforje. Tisti, ki vlada te minute, ima belo luč.

*

Iz daljave se zasliši dolg, zategnjen žvižg. Prometnik gleda nekaj časa nepremično v smer, iz katere je prišel žvižg. Stopi na tračnico. Pod nogami začuti lahno bobnenje.

Brzovlak prihaja.

Prometnik se umakne nekaj korakov od tira.

Ta hip zazvoni, preseka noč obupen signal.

Signalni zvonec bije.

Prometnik vztrepeče po vsem telesu. Njegova senca se zamaje. Sunkoma se ozre v semafor, ki kaže svobodno pot. Zastrmi se v njegovo veliko, belo, okroglo luč. In ta bela luč se zasmije, se mu krohota. Signalni zvon zvoni, bije. Udarec za udarcem seka v sekundnih presledkih tiho noč!

Vse vlake ustaviti!

Iz bele luči semaforja gleda v osteklenele prometnikove oči svetla mrtvaška lobanja.

Daleč, daleč v temi se zasveti dvoje majhnih, svetlih očesc.
Brzovlak se bliža.

Prometnik teče k telefonu.

He! Iz nasprotne strani proge zasliši čudno, piskajoče bobnenje. Ne! To ni vlak! Prometnika oblije leden pot.

Telefonski zvonec zvoni, zvoni. Prometnik je z enim korakom pri slušalki. Opoteče se. Telefonski zvonec zvoni:

«Semafor naj sveti belo! Svobodno pot! Brzovlak mora na postajo!»

Potem steče iz pisarne. Zavpije. Njegov glas trga noč kakor sto signalnih zvoncev. Groza narašča od trenutka do trenutka. Od povsod priteko ljudje.

«Utrgali so se vagoni. Drve iz nasprotne strani proti brzovlaku.» — In proga pada proti postaji.

A brzovlak drvi. Drvi s podesetorjeno silo. Iz dimnika lokomotive se vijejo oblaki isker. Morda vlak že ve za smrt.

Semafor pa sveti belo, kaže svobodno pot.

Ljudje begajo kakor žive sence po postaji sem in tja. Le en sam trenutek so vsi zbegani. Ne vedo, kaj storiti.

Signalni neprenehoma pojo. Oznanjajo grozo.

Vagoni drve po strmi progi navzdol že sto kilometrov na uro.

Telefoni zvone. Prometnik vse prevpije:

«Zaustavite vagone. Rešite brzovlak. Kretnico na zadnji tir. Prekrijte s trsjem, kar imate!» — Sto, stodvajset kilometrov na uro!

Prometnik vpije, ukazuje:

«Vse signale na stoj!»

«Rdeče luči! Rdeče luči!»

Iz železniških čuvajnic zdolž proge sikajo signali: Stoj! Stoj! Stoj!

Bobnenje brzovlaka, piš letečih vagonov.

Sekunde teko.

Skozi noč se drevi groza.

Iz semaforjev sijejo rdeče luči. Sijejo kakor še nikoli.

Tam na zadnjem tiru je vse živo. Kmalu bo prekrit.

Proti brzovlaku teko ljudje, temne sence z rdečimi svetilkami. Rdeči kolobarji režejo noč, neprekinjeni rdeči venci se pleto med seboj v krvavozarjaste osmice.

Še nekaj sekund.

Brzovlak hrumi. Prometnik mu teče naproti. V njegovih očeh je samo še groza, dvoje velikih, belih, od sekunde do sekunde

rastočih oči in en sam neprekinjen rdeč kolobar njegove svetiljke. Za njim leti črna strela. Ropot koles omamlja noč. Prometnik vrti rdečo luč. Več ne ve, kaj dela. Samo vihti, vihti v krogu roko, suče luč, daje svojo kri.

O, na štiristo, zadnjih štiristo metrov se mora ustaviti! Sredi postaje se mora ustaviti. Potem zleti vse mimo njega!

Mogočen smeh pretrese ozračje. Zadaž bobne vagoni. Brzovlak vozi na postajo, ustavlja se. Noč je polna trušča. Ljudem omahuje roke. Rdeči kolobarji se ožijo, se širijo, izginjajo. V noč se razlega en sam dolg, zategnjen žvižg. Žvižga iz obeh smeri. Črne zveri tulijo, jokajo. Zdaž, odbojniki zazvene, udarijo drug ob drugega, verige rožljajo, kolesa, zavore cvilijo, pokajo. Žvenket prešinja vso postajo.

Sredi nje stoji brzovlak.

Iz teme pa v ostrem, rezkem pišu nekaj zapoje. Ničesar ni videti. Črna strela leti po tiru, na postajo.

Trenutek še.

Mimo zleti nevidna zver. Zdažci se zapraše v noč iskre. Blisk. In v strašnem trušču švignejo z zadnjega tira plameni proti nebu.

*

Vse je tiho.

Noč razsvetljuje požar.

Pred postajo na nasipu leži pet razbitih vagonov v plamenih. Osi gore. Ognjeni zublji ližejo razbite stene.

Vse je onemelo.

Le tam v požaru prasketa, v mrtvi grozi.

*

Potniki iz brzovlaka strme, začudeni gledajo krog sebe in povprašujejo. Sprevodniki mire.

Čez dve uri odpotujemo. Proga pri izhodu postaje je razdrta. Popravljajo. Nič ni hudega. Šlo je mimo nas.

Prometniku šine okrog usten rahel, truden nasmeh.

*

Na postaji je vse živo. Potniki se sprehajajo po peronu. Čakajo na odhod. Vse bolj so nestrpni.

*

Čez dve uri je proga popravljena. Inženir javi prometniku, da brzovlak lahko odpelje.

Prometnik odda signal. Zvonec bije. Ljudje se zganejo. Vse hiti na vlak. Potem zamenja prometnik rdeče steklo ročne svetiljke z belim in gre iz pisarne.

Brzovlakovnik brzojavlja: Brzovlak odhaja.

«Naprej!» ukaže prometnik in dviga belo luč navpično gor in dol. Piščalke sprevodnikov zabrlizgajo. Vlakovodja zatrobi na rog. Lokomotiva zahrope. Vlak se zgane. Zavore škripaje popuščajo. Kolesa zaropčejo, se sučejo vse hitreje.

Mimo postajnega poslopja odhiti vrsta rumenih oken.

*

Na postaji je vse mirno.

Na zadnjem tiru ugaša kup žerjavice.

V prometni pisarni sedita na svojem mestu prometnik in brzojavnik. Prvi piše zapisnik. Oddal je vse signale. Drugi prejema in oddaja brzojavke. Stroji ropočejo. Na steni leno tiktaka ura. Čas je dolg. In prometnik gleda ves zamaknjen v štiri tenke, črne črte in v oba kazalca.

Še štiri dolge ure — do osmih.

*

Signalni zvonec spet zvoni.

BAROČNI VRT

BRANKO RUDOLF

Premnogokrat mi bil je v očeh
lik temu podoben, ki zdaj me obdaja.
Zato ne verujem skoro v nasmeh
tega jasnega dne in tihega kraja.

Tu mojster zgradil je razkošen baročni vrt,
kjer misel vedno je živa in glasba nikdar ne preide.
Ta kraj je k sebi sklonjen, sam vase zaprt
in ponosen, tu prostor se vjel je med štiri zide.

Pred vhodom še živ stoji spomenik,
nad njim je sklenilo drevje košate oboke.
V ekstazi naprej se je nagnil svetnik,
rad prostor in sebe bi vjel v svoje sklenjene roke.

A tu je čas ko studenec, ki vedno šumi,
mlaz vstaja v zeleni hlad, ki trd se razpenja,
tu gledajo kipi kamenitih oči
svoje ude, solnca nabrekle in polne življenja.

Tak tople, razkošne so sence v zatišju dreves.
Pod njimi mehke je mah in pod nogo se vdira.